

VUODEN 2018 JHT-TUTKINNON ARVOSTELUPERUSTEET

Arvosteluperusteissa on kuvattu seikat, joiden perusteella on annettu pisteitä. Arvosteluperusteet eivät ole mallivastaus. Arvosteluperusteissa ei ole esitetty täydellisesti kaikkia hyväksyttäviä näkökohtia tai vastauksia tehtäviin. Vastausten arvostelussa on voinut saada lisäpisteitä riittävän perustelluista ja olennaisista havainnoista, vaikka niitä ei ole mainittu arvosteluperusteissa.

Arvosteluperusteissa esitetyt lainsäädännön sekä hyvän tilintarkastustavan ja hyvän kirjanpitoavan tulkinnat liittyvät kunkin tehtävän vastausten arvosteluun vain tässä tutkinnossa. Arvosteluperusteiden tulkintoja ei voi esittää PRH:n tilintarkastusvalvonnan kannanottoina muissa asiayhteyksissä.

JHT-TUTKINTO 2018

TILINTARKASTAJAN RAPORTOINTI JA SEN EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET

Tehtävä 1 (60 pistettä)

	1. Tarkastettu asia	2. (2A) Tarkastushavainto, perusteltu arviointi ja (2B) korjausmenettely (ml. säädösviittaus tai muu peruste)	3. Vaikutus raportointiin (Mitä, missä ja miten raportoidaan, jos virhettä tai puutetta ei korjata)	Arvostelu Yhteensä
1.	Hallinto / päätöksen- tekovaltuuden ylittäminen	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Tilintarkastajan yhteenvedon mukaan talousarvion yhteydessä kaupunginvaltuusto on päättänyt hankintavaltuuksista. Kiinteistö Oy Ranta-Vähälän Liikekeskuksen osakkeet on ostettu teknisen johtajan päätöksellä, mutta ostohinta ylittää toimialajohtajien hankintavaltuuden rajan merkittävästi. Säädösperusta: Kuntalaki 90 § (hallintosääntö) Korjausmenettely: Teknisen johtajan olisi tullut tuoda asia teknisen lautakunnan päätettäväksi	Tilintarkastuskertomus: - Tarkastuksen tuloksissa tieto hankintavaltuuden ylistyksestä - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: ehdollinen tai kielteinen lausuma kohdistuen tekniseen johtajaan	5
2.	Hallinto / talousarvion investointi- määrärahan ylittäminen	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Kiinteistöosakkeiden oston ei ole varattu määrärahoja talousarvion investointiosassa. Investointiosan sitovuustaso on hankekohtainen määräraha. Osakkeiden osto ylittää määrärahat 185 tuhannella eurolla. Kaupunginvaltuusto ei ole tehnyt määrärahan talousarviomuutosta.	Tilintarkastuskertomus:¹ - Tarkastuksen tuloksissa tieto talousarviolityksestä - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: ehdollinen tai kielteinen lausuma kohdistuen tekniseen lautakuntaan sekä tekniseen johtajaan.	4,5

¹ Arvosteluperusteen kohdat 2 ja 3 aiheuttavat yhdessä sen, että havainto nousee tilintarkastuskertomukseen.

		Säädösperusta: Kuntalaki 13:110.5 Kunnan toiminnassa ja taloudenpidossa on noudatettava talousarviota. Tilivelvollinen tässä investoinnissa on tekninen lautakunta sekä tekninen johtaja, mikä käy ilmi sekä toimintakertomuksesta että kaupunginhallituksen pöytäkirjasta, jossa käsitellään väistötilojen vuokrausta. Korjausmenettely: Syntyneet talousarvioylitykset tulee viedä kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi ennen tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä. Jos ylityksiä ei hyväksytä, ei vastuuvapautta voi myöntää.		
3.	Hallinto, talousarvion noudattaminen / ennakoitu käyttötalouden talousarvio-ylitys	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Ylimääräisten kulujen vuoksi on teknisten palvelujen toimintakate ylittynyt 1 929 tuhannella eurolla. Kaupunginvaltuusto ei ole tehnyt määrärahan talousarviomuutosta. Säädösperusta: Kuntalaki 13:110.5 Kunnan toiminnassa ja taloudenpidossa on noudatettava talousarviota. Tilivelvollinen tällä toimialalla on tekninen lautakunta sekä tekninen johtaja, mikä käy ilmi sekä toimintakertomuksesta että kaupunginhallituksen pöytäkirjasta 20.6.2017, jossa käsitellään väistötilojen vuokrausta. Korjausmenettely: Syntyneet talousarvioylitykset tulee viedä kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi ennen	Tilintarkastuskertomus: - Tarkastuksen tuloksissa tieto talousarvioylityksestä - Vaikutus vastuuvapauslausumaan: ehdollinen tai kielteinen lausuma kohdistuen tekniseen lautakuntaan sekä tekniseen johtajaan. Tekniseen johtajaan kohdistuu useampi asia, joten kertomukseen tulee kokonaisuus huomioiden ehdollinen tai kielteinen vastuuvapauslausuma	4,5

		tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä. Jos ylityksiä ei hyväksytä, ei vastuuvapautta voi myöntää.		
4.	Tilinpäätöksen liitetiedot / intressitahotapahtumat	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Väistötilat on vuokrattu yhtiöltä, jossa kaupunginvaltuuston kokouksen 20.6.2017 pöytäkirjan mukaan kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja on omistaja ja hallituksen jäsen. Tätä ei ole mainittu tilinpäätöksen liitetiedoissa. Säädösperusta: Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje tilinpäätöksen liitetiedoista, kohta 46. Korjausmenettely: Tieto vuokrasopimuksesta esitetään kaupungin tilinpäätöksen liitetiedoissa intressitahotapahtumana.	Tilintarkastajan muu raportointi	3
5.	Konsernitilinpäätöksen laajuus	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Kaupunki on ostanut 34 prosenttia Kiinteistö Oy Ranta-Vähälän Liikekeskuksen osakkeista vuoden 2017 aikana. Yhtiötä ei ole yhdistetty konsernitilinpäätökseen (toimintakertomuksessa kohta Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt - kaavio). Liitetiedoissa on esitetty kaupungin omistusosuus, tilikauden tulos ja oman pääoman määrä. Liitetiedoissa ei ole esitetty perustetta, miksi osakkuusyhtiötä ei ole yhdistetty.² Tilintarkastajan yhteenvedon mukaan osakkeiden hankintahinta vastaa osuutta Kiinteistö Oy Ranta-Vähälän Liikekeskuksen omasta pääomasta hankintahetkellä. Konsernitilinpäätökseen olisi tullut	Tilintarkastajan muu raportointi	3,5

² Konsernitilinpäätöksessä näkyvä osuus osakkuusyhtiöiden tuloksista on voinut koostua kuntayhtymien yhdistelemisestä konsernitilinpäätökseen.

		yhdistellä osuus osakkuusyhtiön tuloksesta seuraavasti: Osuus omasta pääomasta 485 tuhatta euroa Osakkeiden hankintahinta <u>188 tuhatta euroa</u> Osuus tilikauden tuloksesta 297 tuhatta euroa Säädösperusta: KPL, Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje kunnan konsernitilinpäätöksen laatimisesta 8.2. Korjausmenettely: Kiinteistöyhtiö yhdistellään kaupungin konsernitilinpäätökseen osakkuusyhtiön tavoin. Yhdistelyyn liittyvät kirjaukset: Per Osakkuusyhtiöosakkeet 297 tuhatta euroa An Osuudet osakkuusyhtiöiden tuloksesta 297 tuhatta euroa Vaihtoehtoisesti kaupunginhallitus tekee yleisohjeen mukaisesti perustellun päätöksen, miksi kyseistä yhtiötä ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen ja tämä lisätään tilinpäätöksen liitetietoihin.		
6.	Liikelaitoksen erillis-tilinpäätöksen sisältö ja laajuus	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksen mukaan sen toiminta sisältää juomaveden turvaamisen kuntalaisille, puhdistamotoiminnan sekä hulevesien käsittelyn. Kaupungin vesihuoltoliikelaitoksen erillistilinpäätös ei sisällä huleveden viemäröinnin erillislaskelmia eikä koko liikelaitoksen tilinpäätöstä koskevia liitetietoja.	Tilintarkastuskertomus - Tarkastuksen tuloksissa tieto, että Vesiliikelaitoksen erillistilinpäätöksestä puuttuu liitetiedot, huleveden viemäröinnin erillislaskelma ja toiminta-avustuksen virheellisyys - Kielteinen lausunto tilinpäätöksestä (vaikutus yhdessä johdannaisten	3,5

		Liikelaitoksen talousarvion toteuma -laskelman ja tuloslaskelman mukaan kaupungilta saatu toiminta-avustus on kirjattu liikevaihtoon. Se tulisi esittää erillisenä rivinä tuloslaskelmassa. Säädösperusta: Kuntalaki 120 § ja Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän eriytetyn liiketoiminnan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä kohta 43 sekä Vesihuoltolaki 20 § (huleveden eriyttämislaskelmat) Korjausmenettely: Huleveden käsittely eriytetään kaupungin kirjanpidossa ja sille laaditaan erilliset tilinpäätöslaskelmat. Liitetiedot lisätään vesiliikelaitoksen erillistilinpäätökseen. Kaupungin toiminta-avustuksen esittämispaikka muutetaan liikelaitoksen tuloslaskelmassa.	käsittelyn kanssa olennainen ja johtaa kielteiseen lausumaan)	
7.	Tilinpäätöksen tunnusluvut	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Tilinpäätöksessä ei ole esitetty yleisohjeen mukaista "Velat ja vastuut / käyttötulot" -tunnuslukua, vaikka mm. väistötiloista johtuen tilinpäätöksen vastuissa on merkittävät ja aiempia vuosia suuremmat vuokravastuut määräaikaista vuokrasopimuksista. Säädösperusta: Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta 3.5. Korjausmenettely:	Tilintarkastajan muu raportointi	3,25

		Tilinpäätöksen liitetietoihin lisätään puuttuva tunnusluku		
8.	Johdannaiset, koronvaihto-sopimuksen esittäminen tilinpäätöksessä	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Kaupungin rahoitus sopimus Rahapankki Oyj:n kanssa on uudistettu, kuten kaupunginhallituksen pöytäkirjasta 12.6.2017 ilmenee. Uudessa sopimuksessa on mukana kaksi koronvaihto-sopimusta, joista toinen on kytketty nykyiseen lainaan (laina numero 98765), jolla on sama pääoma ja laina-aika kuin sopimuksella (Sopimus 1). Koronvaihtosopimus muuntaa lainan vaihtuvan koron kiinteäksi koroksi. Toinen koronvaihtosopimus (Sopimus 2) alkaa vuonna 2022, jolloin sillä suojataan tulevaisuudessa kaupungilla olevaa lainakantaa. Tämän sopimuksen käypä arvo tilinpäätöshetkellä on negatiivinen -3 500 tuhatta euroa. Kaupunginhallituksen päätöksessä 12.6.2017 ei ole esitetty koronvaihtosopimusta (Sopimus 2) vastaavaa lainaa, jolla olisi vastaavat ehdot kuin koronvaihtosopimuksessa (lainan nimellismäärä ja voimassaoloaika). Koronvaihtosopimukseen sovelletaan KPL 3:3.1 7-kohdan mukaista erillisarvostusta, jolloin sopimus arvostetaan tilinpäätöspäivän arvoon. Säädösperusta: Kirjanpitolausuntokunnan kuntajaoston yleisohje liitetiedoista kohta 41 sekä Kirjanpitolausuntokunnan kuntajaoston lausunto 116/2017	Tilintarkastuskertomus - Tarkastuksen tuloksissa tieto, että ei-suojaavan sopimuksen olennaista negatiivista käypää arvoa ei ole kirjattu tilinpäätökseen - Kielteinen lausunto tilinpäätöksestä, kun ei-suojaavan sopimuksen negatiivinen käypä arvo olennainen eikä arvonalentumista ole kirjattu tilinpäätökseen	6,5

		Korjausmenettely: Ei-suojaavan johdannaissopimuksen negatiivisesta käyvästä arvosta kirjataan arvonalentuminen ja pakollinen varaus kaupungin tilinpäätökseen Per Rahoituskulut 3 500 tuhatta euroa An Pakollinen varaus 3 500 tuhatta euroa		
9.	Lainatakaus	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Kaupunginvaltuusto on päättänyt 20.6.2017 myöntää 3 000 tuhannen euron lainatakauksen Vähäjärvi Adventure Park Oy:n noin 3 000 tuhannen euron lainalle matkailualueen kehittämisinvestointia varten. Takaukseen liittyy taloudellinen riski, kyse on markkinoilla toimivasta yhtiöstä, joka ei ole kaupungin tytäryhteisö eikä se liity kunnan antamaan palveluvelvoitteeseen tai kuntalain 129 §:ssä mainittuihin erityislakeihin. Takauspäätös on kuntalain 129 §:n vastainen. Kaupunginhallitus on valmistellut kaupunginvaltuustolle päätösesityksen, joka ei ole kuntalain mukainen. Kaupunginhallituksen tulee jättää panematta täytäntöön valtuuston päätös, mikäli se havaitsee päätöksen lain vastaiseksi. Säädösperusta: Kuntalaki 129 § (takauspäätös) ja Kuntalaki 96 § (kaupunginhallituksen velvollisuus valvoa valtuuston päätösten lainmukaisuutta) ja Kuntalaki 125 § (muistutusta ei voida kohdistaa valtuustoon)	Tilintarkastuskertomus Tarkastuksen tuloksissa tieto kuntalain vastaisesta päätöksestä ja - muistutus kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle kaupunginvaltuuston kuntalain vastaisen päätöksen valmistelusta; tilintarkastaja ei voi kohdistaa muistutusta valtuustoon [jos tilintarkastaja havaitsee asian jo tilikauden aikana, hän voi antaa päätöksen toimeenpanosta kaupunginhallitukselle Kuntalain 123 §:n mukaisen tilintarkastuspöytäkirjan, jonka jälkeen kaupunginhallituksen tulee palauttaa asia kaupunginvaltuuston käsittelyyn]	6,5

		Korjausmenettely: Kuntalain vastaista päätöstä ei saa panna täytäntöön ja se on palautettava kaupunginvaltuuston käsittelyyn.		
10.	Sisäinen valvonta / puutteet oppilastilastojen varmentamisessa	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Avustavat tarkastajan yhteenvedosta käy ilmi, että oppilastilastojen laadinta- ja raportointiprosessiin liittyy merkittäviä puutteita tietojen varmentamisessa ja keräämisessä. Säädösperusta: Kuntalaki 123 §: tilintarkastajan on tarkastettava, onko sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti ja ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeita. Korjausmenettely: Kaupungin sivistysjohtajan tulee huolehtia, että oppilastilastojen tietojenkeruujärjestelmään luodaan asianmukainen, varmennettu dokumentaatio, joka arkistoidaan asianmukaisesti.	Tilintarkastuskertomus, lisätieto sisäisestä valvonnasta	5
11.	Purku-kustannusten aktivointi ja tontin arvonkorotus	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Ala-Vähälän koulukiinteistö on aikanaan saatu lahjoituksena ja siihen on sen vuoksi tehty arvonkorotus (84 tuhatta euroa rakennuksiin ja 84 tuhatta euroa maa-alueisiin). Kun rakennus nyt on käyttökelvoton, tulee arvonkorotus purkaa siltä osin. Arvonkorotuksen määrä ei ole olennainen, jolloin se ei vaikuta tilintarkastuskertomukseen. Tilintarkastajan yhteenvedon mukaan Ala-Vähälän koulukiinteistön liikuntahallin purkukustannukset 105 tuhatta euroa on aktivoitu keskeneräisiin hankkeisiin osaksi uuden hallin hankintamenoa.	Tilintarkastajan muu raportointi	4,75

		Purkukustannukset voidaan aktivoida tontin hankintamenoon vain, jos rakennus puretaan tontin saattamiseksi rakentamiskelpoiseksi uudisrakennusta tai tontin muuta käyttöä varten. Aktivointi rakennuksiin ei ole mahdollista, jolloin se tulee kirjata kuluksi. Jos aktivoinnin edellytykset täyttyvät, on aktivoitavissa tontin hankintameno. Aktivointi on mahdollista, jos voidaan osoittaa, että tontin aktivoitu hankintameno ei osoittaudu todennäköistä luovutushintaa tai käyttöarvoa suuremmaksi. Tästä on laadittava tästä laskelma, joka osoittaa aktivointiedellytysten täyttyvän. Säädösperusta: Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje taseen laatisesta 2.2.1 sekä lausunto 91/2009. Korjausmenettely: Per Arvonkorotusrahasto 84 tuhatta euroa An Rakennukset 84 tuhatta euroa Tiedon korjaus myös liitetietojen käyttöomaisuustaulukkoon Per Toimintamenot 105 tuhatta euroa An Keskeneräiset hankinnat 105 tuhatta euroa Korjaus myös liitetietojen käyttöomaisuustaulukkoon (koska menot ovat syntyneet tilikauden aikana, ei kyse ole arvonalentumisesta, vaan toimintamenoista).		
12.	Sisäinen valvonta, saatavien	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Tilintarkastajan yhteenvedosta käy ilmi, että kunnan vuokraustoiminnan hallinta on siirretty ulkoiselle	Tilintarkastuskertomus, lisätieto sisäisestä valvonnasta saatavien perintään liittyen	4,75

	perintä sekä luottotappioriskien arviointi	palvelutarjoajalle 1.11.2017. Keskusteluissa on käynyt ilmi, että vuokrasaatavien perintää ei ole tehty siirron jälkeen. Vuokrareskontran tietojen mukaan vuokrarästejä on kertynyt muutamalle vuokralaiselle. Merkittävä luottotappioriski sisältyy kaupungin omistamassa teollisuuskiinteistössä sijaitsevan Nellin Nappipaja Oy:n vuokrasaamisiin (kuukausivuokra 15 tuhatta euroa ja rästejä vuoden ajalta yhteensä 80 tuhatta euroa). Isännöintitoimistolta saadun tiedon mukaan Nellin Nappipaja Oy ei ole maksanut vuokriaan lainkaan alkuvuoden aikana ja yrityksen maksuvalmius on erittäin heikko. Yritys on hakeutumassa yrityssaneeraukseen ja vuokrasaatavien saaminen yhtiöltä on hyvin epätodennäköistä. Säädösperusta: Kirjanpitolaki 5:2.1 1-kohta Korjausmenettely: Epävarmat saatavat arvostetaan niiden todennäköiseen arvoon ja tehdään luottotappiokirjaus, enimmillään koko Nellin Neppipaja Oy:ltä oleva erääntyneiden saatavien määrä. Per Luottotappiot (toimintamenot) 80 tuhatta euroa An Myyntisaatavat 80 tuhatta euroa	Tilintarkastajan muu raportointi, epävarmat saatavat (summa ei niin olennainen, että tulisi kertomukseen)	
13.	Päivähoitomaksujen jaksotus	Tarkastushavainto ja sen perusteltu arviointi: Tilintarkastajan yhteenvedon mukaan joulukuun hoitomaksut 72 tuhatta euroa on laskutettu vasta helmikuussa, eikä joulukuun maksuja ole kirjattu vuoden 2017 tilinpäätökseen.	Tilintarkastajan muu raportointi	2,75

		Säädösperusta: Kirjanpitolaki 2:3 (suoriteperuste) sekä Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje tuloslaskelman laatimisesta 2.1. Korjausmenettely: Joulukuun hoitomaksutulot jaksotetaan tilinpäätöksessä toimintatuotoiksi ja siirtosaamiseksi. Per Siirto- tai myyntisaamiset 72 tuhatta euroa An Toimintatuotot 72 tuhatta euroa																				
14.	Yhteenveto virheistä	Vaikutus tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan: Kaupungin tilinpäätös: Tilikauden ylijäämä 31.12.2017: 2 779 tuhatta euroa Yksittäin olennaiset ja yksittäin epäolennaiset virheet (tuhatta euroa): <table><tr><td></td><td>Vaikutus tilikauden yli- /alijäämään</td><td>Vaikutus omaan pääomaan</td></tr><tr><td>Havainto 8.</td><td>-3 500</td><td>-3 500</td></tr><tr><td>Havainto 11.</td><td>-105</td><td>-189</td></tr><tr><td>Havainto 12.</td><td>-80</td><td>-80</td></tr><tr><td>Havainto 13.</td><td>73</td><td>73</td></tr><tr><td>Yhteensä</td><td>-3 612</td><td>-3 696</td></tr></table> Jos virheet korjattaisiin, tilikauden alijäämä olisi -833 tuhatta euroa. Virheet yhteensä vaikuttavat tilikauden tulokseen – 3 612 tuhatta euroa ja omaan pääomaan -3 696 tuhatta euroa huonontavasti (olennaisuusraja 1 300 tuhatta euroa).		Vaikutus tilikauden yli- /alijäämään	Vaikutus omaan pääomaan	Havainto 8.	-3 500	-3 500	Havainto 11.	-105	-189	Havainto 12.	-80	-80	Havainto 13.	73	73	Yhteensä	-3 612	-3 696		2,5
	Vaikutus tilikauden yli- /alijäämään	Vaikutus omaan pääomaan																				
Havainto 8.	-3 500	-3 500																				
Havainto 11.	-105	-189																				
Havainto 12.	-80	-80																				
Havainto 13.	73	73																				
Yhteensä	-3 612	-3 696																				

		Konsernitilinpäätös: Tilikauden ylijäämä 31.12.2017: 3 242 tuhatta euroa. <table><tr><td></td><td>Vaikutus tilikauden yli- /alijäämään</td><td>Vaikutus omaan pääomaan</td></tr><tr><td>Havainto 5.</td><td>300</td><td>300</td></tr><tr><td>Havainto 8.</td><td>-3 500</td><td>-3 500</td></tr><tr><td>Havainto 11.</td><td>-105</td><td>-189</td></tr><tr><td>Havainto 12.</td><td>-80</td><td>-80</td></tr><tr><td>Havainto 13.</td><td>73</td><td>73</td></tr><tr><td>Yhteensä</td><td>-3 312</td><td>-3 396</td></tr></table> Jos virheet korjattaisiin, tilikauden alijäämä olisi -70 tuhatta euroa. Virheet yhteensä vaikuttavat tilikauden tulokseen -3 312 tuhatta euroa huonontavasti ja omaan pääomaan – 3 396 tuhatta euroa huonontavasti (olennaisuusraja 1 500 tuhatta euroa). Virheillä on olennaista vaikutusta sekä kaupungin että konsernin tilinpäätökseen. Johtopäätös: Tilinpäätöstä ei voida esittää hyväksyttäväksi.		Vaikutus tilikauden yli- /alijäämään	Vaikutus omaan pääomaan	Havainto 5.	300	300	Havainto 8.	-3 500	-3 500	Havainto 11.	-105	-189	Havainto 12.	-80	-80	Havainto 13.	73	73	Yhteensä	-3 312	-3 396		
	Vaikutus tilikauden yli- /alijäämään	Vaikutus omaan pääomaan																							
Havainto 5.	300	300																							
Havainto 8.	-3 500	-3 500																							
Havainto 11.	-105	-189																							
Havainto 12.	-80	-80																							
Havainto 13.	73	73																							
Yhteensä	-3 312	-3 396																							
			Yhteensä 60 pistettä																						

Tehtävä 2. (15 pistettä)**TILINTARKASTUSKERTOMUS 2017****Vähäjärven kaupunginvaltuustolle**

Olemme tarkastaneet Vähäjärven kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää kaupungin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailun ja toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätös sisältää kaupungin liikelaitoksen erillistilinpäätöksen. Tilinpäätökseen kuuluva konsernitalinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kaupunginhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta tilikaudella. Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä.

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisten virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtäväalueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Lisäksi olemme tarkastaneet valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuutta. Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteutukseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

Muistutuksena esitämme, että kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat valmistelleet kaupunginvaltuuston päätettäväksi lainatakauksen, joka on myönnetty kuntalain vastaisesti kilpailutilanteessa markkinoilla toimivan yhteisön velasta ja joka muodostaa Vähäjärven kaupungille kuntalain 129 §:n vastaisesti merkittävän taloudellisen riskin.

Muistutuksena esitämme, että kaupungin tekninen johtaja on päättäessään Kiinteistö Oy Ranta-Vähälän Liikekeskuksen osakkeiden ostosta ylittänyt kaupunginvaltuuston hallintosäännössä määrittelemällä tavalla asetetun toimialajohtajan hankintavaltuuden. Kiinteistöosakkeiden ostoon ei myöskään ole varattu määrärahaa kaupungin talousarvion investointiosassa.

Teknisen lautakunnan tehtäväalueen osalta on vuoden 2017 talousarviossa määritelty sitova toimintakate ylittynyt 1,9 miljoonaa euroa. Tilivelvollisia toimialan osalta ovat tekninen lautakunta sekä tekninen johtaja.

Muilta osin kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Sisäisen valvonnan puutteena toteamme, että kaupungin vuokrasaatavia ei ole peritty asianmukaisesti vuoden 2017 aikana, mikä aiheuttaa kohonneen luottotappioriskin.

Sisäisen valvonnan puutteena toteamme myös, että valtionosuuksien perustana olevien oppilastilastojen tietojen keräämisprosessissa ei kaikilta osin ole asianmukaisia ja luotettavia varmennustoimenpiteitä tai dokumentaatiota.

Muilta osin kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Valtionosuuksien perusteista annetut tiedot ovat oikeita.

Kaupungin rahoitukseen liittyviä johdannaissopimukset eivät kaikilta osin täytä suojaavan johdannaissopimuksen tunnusmerkkejä. Ei-suojaavien sopimusten käypä arvo tilinpäätöshetkellä on ollut 3,5 miljoonaa euroa negatiivinen, mikä olisi tullut kirjata kaupungin tilinpäätökseen rahoituskuluna ja pakollisena varauksena. Johdannaissopimusten kirjaaminen hyvän kirjanpitotavan mukaisesti olisi vaikuttanut kaupungin ja kaupunkikonsernin tulokseen –3,5 miljoonaa euroa.

Kaupungin tilinpäätöksessä esitettyyn Vesiliikelaitoksen erillistilinpäätökseen ei sisälly liitetietoja eikä vesihuoltolain edellyttämiä hulevesijärjestelmän eriytettyjä laskelmia.

Muilta osin kaupungin tilinpäätös sekä siihen kuuluva konsernitilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti ja se antaa oikeat ja riittävät tiedot tilikauden tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta.

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Kunnan tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä ei ole laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti eivätkä ne anna kuntalain tarkoittamalla tavalla oikeita ja riittäviä tietoja tilikauden toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista. Emme puolla tilinpäätöksen hyväksymistä.

Takauksen antamiseen liittyvän muistutuksen vuoksi emme puolla vastuuvapautta kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle.

Hankintavaltuuden ylitykseen sekä talousarvion sitovien määrärahojen ylityksiin liittyvien muistutusten vuoksi emme puolla vastuuvapautta kaupungin tekniselle johtajalle.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tekniselle lautakunnalle edellyttäen, että valtuusto hyväksyy tarkastuksen tuloksina esitetyt talousarviopoikkeamat.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä muille tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Vähäjärvellä 31. toukokuuta 2018

Tilintarkastus Tietäväiset Oy
Tilintarkastusyhteisö

Tiina Tietäväinen
JHT, HT

Tilintarkastus Tietäväiset Oy
Tietotie 7
54321 Vähäjärvi

Tehtävä 3 (10 pistettä)

3.1. (2,0 pistettä)

Jos järjestelmäkameroiden hankinta määritellään siviilihankinnaksi, sovelletaan siihen julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016) eli niin kutsuttua hankintalakia.

Mikäli järjestelmäkameroiden hankinta katsotaan puolustushankinnaksi, sovelletaan tällöin hankinnassa julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia (1531/2011) eli puolustus- ja turvallisuushankintalakia.

Hankintalain 12 §:n mukaan hankintalakia ei sovelleta puolustus- ja turvallisuushankintalain 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintoihin. Puolustus- ja turvallisuushankintalain 5 §:ssä määritellään puolustus- ja turvallisuushankinnat.

Siviili- ja puolustushankintojen välinen eroavuus sovellettavan lainsäädännön suhteen selviää myös puolustus- ja turvallisuushankintalakia koskevasta hallituksen esityksestä (HE 76/2011 vp, s. 6) sekä hankintalakia koskevasta hallituksen esityksestä (HE 108/2016 vp, s. 99).

3.2. (3,0 pistettä)

Hankintalain (1397/2016) 65 §:n mukaan hankintayksikkö voi ennen hankintamenettelyn aloittamista tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksella tarkoitetaan hankintalakia koskevan hallituksen esityksen mukaan sellaisen markkinoilla olevan tiedon hankkimista, jota hankintayksikön on mahdollista saada ja hyödyntää hankintaa suunnitellessaan (HE 108/2016 vp, s. 162–163). Puolustusvoimien logistiikkalaitos voisi tehdä markkinakartoitusta esimerkiksi esittämällä työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämässä HILMA-ilmoituskanavassa tietopyynnön. Tietopyynnössä se pyytäisi kyseisen alan toimittajia käymään sen kanssa vapaamuotoista tai tarkempaa teknisempää vuoropuhelua hankinnan kohteesta ja sen määrittelystä. Markkinakartoituksen aikana hankintayksikkö voi antaa tietoa toimittajille hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Puolustusvoimien logistiikkalaitos voisi osoittaa markkinakartoitukseen kuuluvia yhteydenottoja ja tiedusteluja yritysten lisäksi myös riippumattomille asiantuntijoille ja viranomaisille. Näiden tahojen antamien neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen eikä syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn. (Hankintalain 65.2 §)

Markkinakartoitus ja siihen kuuluvat hankintaa edeltävät tietopyynnot ovat mahdollisia sekä siviilihankinnoissa että puolustushankinnoissa. Puolustus- ja turvallisuushankintalaissa (1531/2011) ei asiasta suoraan säännellä, mutta lakia koskevan hallituksen esityksen mukaan hankintayksikkö voi hankkia esimerkiksi hintoja ja kustannuksia koskevaa vertailutietoa tietopyynnöllä (HE 76/2011 vp, s. 35).

3.3. (4,0 pistettä)

Tehtävässä kuvatus hankinnan ennakoitu arvo ylittää hankintalain (1397/2016) 25 §:n kansallisen kynnysarvon, joten lähtökohtana siviilihankinnan ollessa kyseessä on hankinnan kilpailuttaminen. Tietyin edellytyksin julkisissa hankinnoissa on kuitenkin mahdollista käyttää suora hankintaa eli hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö julkaisematta hankintailmoitusta valitsee yhden tai usean

toimittajan, joiden kanssa hankintayksikkö neuvottelee sopimuksen ehdoista. Suorahankinnassa hankintayksikkö tekee siis hankinnan järjestämättä tarjouskilpailua.

Siviilihankintoja koskien hankintalain (1397/2016) 40 §:ssä säädetään suorahankinnan edellytyksistä, joista tehtävässä kuvatussa tapauksessa voisi tulla kyseeseen lähinnä 2 momentin 2 kohta. Sen mukaan hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan. Lisäedellytyksenä tälle menettelylle on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta.

Hankintalain 40 §:n perusteluissa (HE 108/2016 vp) viitataan Euroopan unionin hankintadirektiiviin (2014/24), jossa todetaan, että mikäli kilpailun puute johtuu teknisistä syistä, nämä syyt olisi määriteltävä tarkasti ja perusteltava tapauskohtaisesti. Hankintayksikön olisi esimerkiksi osoitettava, että ainoastaan yhden toimittajan on mahdollista käytännössä saavuttaa vaadittu laatutaso.

Suorahankinta on mahdollinen myös yksinoikeuden suojaamisen vuoksi esimerkiksi silloin, jos hankintailmoituksen julkaiseminen saattaisi paljastaa toimittajan liikesalaisuuden tai muun taloudellista vahinkoa aiheuttavan tiedon. Kyseessä tulee kuitenkin olla objektiivinen yksinoikeus siten, että hankintayksikkö ei ole itse toimillaan ja tekemillään sopimuksilla saanut aikaan yksinoikeutta. Suorahankintaa käyttävien hankintayksiköiden tulee perustella, miksi ne eivät voi käyttää vaihtoehtoisia korvaavia tuotteita tai ratkaisuja. Näin ollen puolustusvoimien logistiikkaosaston tulisi voida perustella suorahankinnan käyttäminen ja osoittaa ne syyt, jotka menettelyn kyseisessä tapauksessa oikeuttavat. (HE 108/2016 vp)

Teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä suorahankinta on mahdollista myös puolustushankinnoissa (puolustus- ja turvallisuushankintalaki 1531/2011, 22 § ja 69 §). Mikäli tehtävässä kuvatussa hankinnassa olisi kyse puolustushankinnasta, on kuitenkin huomattava, että hankinnan ennakoitu arvo jää puolustus- ja turvallisuushankintalain 13 §:ssä määritellyn kansallisen kynnysarvon alapuolelle. Näin ollen puolustus- ja turvallisuushankintalain kilpailuttamisvelvoitteet eivät koske tehtävässä kuvattua hankintaa. Puolustus- ja turvallisuushankintalain 13 §:ssä määritellyn kynnysarvon alapuolelle jääviin hankintoihin ei sovelleta myöskään hankintalain (1397/2017) kilpailuttamisvelvoitteita (hankintalaki 12 §).

3.4. (1,0 pistettä)

Valtion turvallisuusnäkökohdilla voi olla merkitystä puolustushankintoja koskevassa menettelyssä. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 346 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan unionin mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusasetujensa vastaiseksi. Saman artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusasetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä sisämarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön.

Tehtävä 4 (10 pistettä)

4.1. (3,0 pistettä)

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointitehtävistä säädetään kuntalain (410/2015) 121 §:n 2 momentissa, jonka 2 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Saman momentin 3 kohdassa puolestaan säädetään, että mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tulee tarkastuslautakunnan arvioida kunnan talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä.

Näin ollen tarkastuslautakunnan arvioinnin tulee kohdistua valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumiseen, toiminnan tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen sekä talouden tasapainotustoimiin ja taloussuunnittelun riittävyyteen ja realistisuuteen.

Tarkastuslautakunnan tulee antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomus, jossa esitetään arvioinnin tulokset (kuntalaki 121.4 §). Kunnanhallituksen tulee puolestaan antaa valtuustolle lausunto niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta (kuntalaki 121.4 § ja HE 268/2014 vp, s 224)

Arviointikertomuksen ohella tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi arviointihavainnot kunnan osavuosisikatsauksista.

4.2. (2,0 pistettä)

Kuntalain 34 §:n 2 momentin mukaan valtuusto voi erottaa valitsemansa toimielimen puheenjohtajan kesken toimikauden, jos tämä ei nauti valtuuston luottamusta. Näin ollen kunnanhallituksen puheenjohtaja voidaan erottaa valtuuston päätöksellä.

Kunnanhallituksen puheenjohtajan erottamista koskeva asia voi tulla vireille kunnanhallituksen esityksestä tai jos vähintään neljäsosa valtuutetuista on tehnyt asiaa koskevan aloitteen (kuntalaki 34.4 §). Kuntalain 35 §:n mukaan erottamista koskevan aloitteen tultua vireille valtuusto voi asettaa tilapäisen valiokunnan valmistelemaan erottamisasiaa. Valiokunnan jäsenten tulee olla valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Nykyisen kuntalain mukaan erottamispäätös koskee puheenjohtajistoa kokonaisuudessaan, mutta toisaalta ei muita toimielimen jäseniä. Aikaisemmin voimassa ollut kuntalaki mahdollisti epäluottamustilanteissa ainoastaan koko toimielimen erottamisen (HE 268/2014 vp, s. 162).

4.3. (2,0 pistettä)

Kunnanjohtajan irtisanomisesta säädetään kuntalain 7:43:ssä. Valtuusto voi irtisanoa kunnanjohtajan, mikäli hän on menettänyt valtuuston luottamuksen. Asian vireille tuleminen edellyttää kunnanhallituksen esitystä tai sitä, että vähintään neljäsosa valtuutetuista on tehnyt asiaa koskevan aloitteen. Asian valmistelussa kunnanjohtajalle on ilmoitettava, mihin luottamuksen menetys perustuu, ja varattava hänelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Irtisanomispäätöksen tekemiseen vaaditaan, että sitä kannattaa kaksi kolmasosaa kaikista valtuutetuista. Päätös voidaan panna heti täytäntöön ja samalla kunnanjohtaja voidaan vapauttaa tehtäviensä hoidosta. (kuntalaki 43.3 §) Myös kunnanjohtajan irtisanomista koskevan asian valmistelua varten valtuusto voi asettaa tilapäisen valiokunnan, kun asia on tullut vireille. Valiokunnan jäsenten tulee olla valtuutettuja tai varavaltuutettuja. (kuntalaki 35 §)

Kunnanjohtajan viran hoitamiseen liittyviä erimielisyyksiä koskevia menettelymääräyksiä voidaan sisällyttää johtajasopimukseen, joka kunnan ja kunnanjohtajan välillä on kuntalain 42 §:n mukaan

tehtävä. Tässä johtajasopimuksessa määritellään menettelytavat siitä, miten kunnanjohtajaan kohdistuva epäluottamus todetaan ja miten kunnanjohtajan kanssa käydään neuvottelut mahdollisesta vapaaehtoisesta irtisanoutumisesta. Johtajasopimuksessa voidaan myös sopia kunnanjohtajalle maksettavasta erokorvauksesta tilanteessa, jossa kunnanjohtaja yhteisesti todetun epäluottamuksen jälkeen irtisanoutuu. Johtajasopimuksessa määritelty menettely mahdollisine erokorvauksineen muodostaa vaihtoehtoisen toimintatavan kuntalain 43 §:n mukaiseen irtisanomismenettelyyn nähden.

4.4. (3,0 pistettä)

Tarkastuslautakunnalla on laajempi tiedonsaantioikeus kuin mitä kunnan luottamushenkilöillä yleisesti on. Tiedonsaantioikeus ulottuu myös sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, jotka ovat tarpeellisia arviointitehtävän hoitamiseksi (kuntalaki 124 §). Tarkastuslautakunnan tiedonsaantioikeus on rajattu koskemaan kunnan hallussa olevia asiakirjoja. Tiedonsaantioikeus on tarkastuslautakunnalla toimielimenä, mutta yksittäisellä tarkastuslautakunnan jäsenellä samanlaista oikeutta ei ole. (HE 268/2014 vp, s. 227)

Tarkastuslautakunnan jäsen toimii virkavastuulla ja hänellä on velvollisuus pitää salassa ne luottamukselliset tiedot, jotka hän tiedonsaantioikeutensa nojalla on saanut (HE 268/2014, s. 227). Kunnan toimielimen suljetussa kokouksessa käydyt keskustelut ovat luottamuksellisia, eikä näistä keskusteluista saa antaa tietoja ulkopuolisille ilman toimielimen lupaa (HE 268/2014 vp, s. 212).

Tarkastuslautakunnan jäsenen mahdollinen erottaminen tapahtuisi kuntalain 34 §:n 1 momentin mukaisesti. Säännöksen mukaan valtuusto voi erottaa kunnan toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Erottaminen koskee kaikkia toimielimeen valittuja luottamushenkilöitä, joten tarkastuslautakunnan yksittäisen jäsenen erottamisen seurauksena myös muut lautakunnan jäsenet erotettaisiin.

Tehtävä 5 (5 pistettä)

5.1. (3,0 pistettä)

Euroopan petostentorjuntavirastolla (OLAF) on suora yhteys Euroopan komissioon. Petostentorjuntaviraston perustamisesta annetun komission päätöksen (1999/352) (OLAF-päätös) 2 artiklan mukaan virasto käyttää tutkimustensa alalla nimenomaan komissiolle kuuluvaa toimivaltaa. Sama todetaan petostentorjuntaviraston tutkimuksista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (OLAF-asetus) n:o 883/2013, jonka 2 ja 3 artiklojen mukaan virasto käyttää komissiolle kuuluvia tutkintavaltuuksia tarkastustoiminnassaan. Asetuksen 1 artiklan mukaan virasto avustaa petostentorjunnassa jäsenvaltioita komission tuella. Toisaalta OLAF-päätöksen 2 artiklan mukaan viraston tehtävänä on avustaa komissiota jäsenvaltioiden välisessä yhteistyössä petostentorjunnan alalla.

Petostentorjuntaviraston sidettä komissioon korostaa myös se, että komissio nimittää viraston pääjohtajan (OLAF-päätös 5 art. ja OLAF-asetus 17 art.). Viraston kokonaismäärärahat otetaan Euroopan unionin yleisen talousarvion komission pääluokkaan sisältyvään erityiseen budjettikohtaan (OLAF-asetus 18 art.).

Petostentorjuntavirastolle on kuitenkin säädetty tietty toiminnallinen riippumattomuus myös komissioon nähden. OLAF-päätöksen 3 artiklan mukaan virasto käyttää toimivaltaansa tutkimuksiin täysin itsenäisesti. Käyttäessään toimivaltaansa viraston pääjohtaja ei saa 3 artiklan mukaan pyytää eikä ottaa ohjeita vastaan edes komissiolta. OLAF-asetuksen 17.3 artiklassa säädetään, että mikäli petostentorjuntaviraston pääjohtaja katsoo, että jokin komission toteuttama toimenpide vaarantaa

hänen riippumattomuutensa, hän ilmoittaa siitä välittömästi valvontakomitealle ja päättää mahdollisen kanteen nostamisesta komissiota vastaan unionin tuomioistuimessa.

5.2. (2,0 pistettä)

Petostentorjuntaviraston tutkimustehtävän toteuttamista valvoo säännöllisesti valvontakomitea (OLAF-päätös 4 artikla ja OLAF-asetus 15 artikla), jonka muodostavat viisi riippumatonta jäsentä, joilla on kokemusta viraston toimialaan liittyvästä johtavasta oikeudellisesta, tutkimuksiin liittyvästä tai vastaavasta tehtävästä. Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio nimittävät komitean jäsenet yhteisellä sopimuksella. Valvontakomitea seuraa OLAF:n tutkimusten menettelyvaatimusten noudattamista ja tutkimusten kestoa viraston pääjohtajan toimittamien tietojen perusteella. Valvontakomitea antaa pääjohtajalle lausuntoja ja tarvittaessa suosituksia esimerkiksi tutkimustoimien suorittamiseen tarvittavista resursseista, viraston tutkimustoiminnan painopisteistä ja tutkimusten kestosta.

Petostentorjuntaviraston tutkimuksen kohteena oleva henkilö voi tehdä valituksen suoraan virastolle itselleen. OLAF-asetuksen 17 artiklan 7 kohdan mukaan viraston pääjohtajan tulee luoda sisäinen neuvonanto- ja valvontamenettely, joka liittyy muun muassa asianomaisten henkilöiden prosessuaalisten takeiden ja perusoikeuksien sekä asianomaisten jäsenvaltioiden kansallisen oikeuden kunnioittamiseen.

Lisäksi OLAF:n toimintaan tyytymätön taho voi tehdä tietyin edellytyksin kantelun Euroopan oikeusasiamiehelle tai Euroopan tietosuojavaltuutetulle. OLAF:n toimien lainmukaisuus on mahdollista saattaa myös Euroopan unionin yleisen tuomioistuimen tutkittavaksi (SEUT 256 art.)